SELETUSKIRI

regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Põllumajandusministri 8. oktoobri 2014. a määruse nr 84 „Põllumajandustootja asendamise toetus" muutmine" eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Regionaal- ja põllumajandusministri määrus „Põllumajandusministri 8. oktoobri 2014. a määruse nr 84 „Põllumajandustootja asendamise toetus" muutmine" (edaspidi *eelnõu*) kehtestatakse maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse § 11 lõike 1 alusel.

Eelnõuga muudetakse põllumajandusministri 8. oktoobri 2014. a määrust nr 84 „Põllumajandustootja asendamise toetus" eesmärgiga täpsustada toetuse saajate sihtrühma, täpsustada kontserni ja valitseva mõju alla kuuluvate ettevõtjate toetamise tingimusi, suurendada toetuse päevatasu määra kuni 160 euroni koos diferentseerimise õigusega ning fikseerida asendusteenust korraldava koordinaatori kulude maksimaalne määr.

Põllumajandustootja asendamise toetus on riigiabi komisjoni määruse (EL) nr 2022/2472[1] artikli 23 tähenduses.

Tegevuspõhise riigieelarvega seonduvalt panustab toetus „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030[2]" tegevussuunda 5 „Põllumajandussaaduste tootmine, väärindamine ja turustamine" eesmärgi – Eesti toidusektor on konkurentsivõimeline nii sise- kui ka välisturul –, saavutamisse, mida viiakse ellu programmi „Biomajanduse programm 2025–2028[3]" tegevuse „Põllumajandus- ja toidusektori konkurentsivõime tõstmine" kaudu.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi põllumajanduspoliitika osakonna valdkonnajuht Janeli Tikk (625 6299, janeli.tikk@agri.ee) ning sama osakonna nõunik Kai Kruusamäe (5662 7932, kai.kruusamae@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Maarika Arro (5697 0723, maarika.arro@agri.ee). Keeleliselt toimetas eelnõu Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Laura Ojava (5685 3519, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse muudetakse järgmiselt.

Eelnõu punktiga 1 täiendatakse määruse § 4 lõiget 6, lisades loomühikute arvestusse alpakad ja kodulinnud. Muudatusega laieneb toetuse saajate ring, sest edaspidi saavad asendusteenust kasutada ka need põllumajandustootjad, kes peavad kodulinde (munakana, broiler, vutt, kääbuskana või muu kodulind, nagu part, faasan, hani, kalkun) või alpakasid ning vastavad määruse § 4 lõikes 3 toodud nõuetele. Ka lisanduvate loomade osas on arvestamise aluseks PRIA põllumajandusloomade registri andmed.

Eelnõu punktiga 2 täiendatakse määruse § 4 lõiget 7 punktidega 7–11 tulenevalt eelnõu punktis 1 tehtavast muudatusest. See tähendab, et loomühikute loetellu lisatakse alpaka ja kodulinnu loomühikud. Täpsemalt on selgitatud alpakade ja kodulindude lisamist seletuskirjas eelnõu punkti 1 selgitava osa juures. Loomade arvu määramisel lähtutakse PRIA põllumajandusloomade registri andmetest asendusteenuse osutamise aastale eelnenud aasta 31. detsembri seisuga.

---

[1] Komisjoni määrus (EL) nr 2022/2472 , millega tunnistatakse teatavat liiki abi põllumajandus- ja metsandussektoris ja maapiirkondades Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamisel siseturuga kokkusobivaks (ELT L 327, 21.12.2022, lk 1–81).

[2] Kättesaadav: https://www.agri.ee/pollumajanduse-ja-kalanduse-valdkonna-arengukava-aastani-2030.

[3] Kättesaadav: https://agri.ee/sites/default/files/documents/2025-02/programm-2025-2028-biomajandus.pdf.

Eelnõu punktiga 3 täiendatakse määruse § 5 lõikega 2^1, mille kohaselt võetakse asendusteenuse võimaldamisel arvesse asendusteenust kasutavate põllumajandustootjate omavahelist seotust. See tähendab, et ühte kontserni kuuluvaid või konkurentsiseaduse (edaspidi *KonkS*) § 2 lõike 4 tähenduses valitseva mõju kaudu üksteisega seotud põllumajandustootjaid käsitatakse asendusteenuse kasutamisel ühiselt ning nendel võetakse toetuse suuruse arvutamise aluseks põllumajandustootja või tema töötaja asendamiseks kulunud päevade arv kokku. Näiteks kui kontserni A (emaettevõtja) kuuluvad ettevõtjad B (tütarettevõtja) ja C (tütarettevõtja) ning nad mõlemad soovivad kasutada asendusteenust, siis toetuse suuruse arvutamisel võetakse arvesse asendamiseks kulunud päevade arv kontserni peale kokku, mitte igale juriidilisele isikule eraldiseisvalt. Olenemata sellest, kas asendusteenust taotleb üks või mitu sama kontserni liiget, ei tohi nende asendamise kestus kokku ületada määruse § 5 lõikes 3 sätestatud kalendripäevi. Ühte kontserni kuuluvate ettevõtjate osas kohaldatakse äriseadustiku (ÄS) §-i 6, mille kohaselt, kui üks äriühing on teises äriühingus osanik või aktsionär ning omab seal häälteenamust, nimetatakse osalevat ühingut emaettevõtjaks ja ühingut, kus ta osaleb, tütarettevõtjaks. Emaettevõtja tütarettevõtjaks on ka ühing, kus häälteenamus on teisel tütarettevõtjal või tütarettevõtjatel üksinda või koos emaettevõtjaga. Tütarettevõtjaks on ka ühing, kus teine ühing (emaettevõtja) omab selle osaniku või aktsionärina lepingu alusel või ilma selleta valitsevat mõju. Emaettevõtja koos tütarettevõtjatega moodustab kontserni. Kontsern ei ole piiratud Eesti Vabariigi territooriumiga.

KonkS § 2 lõike 4 tähenduses valitsevat mõju omavateks ettevõtjateks on ettevõtjad, kus üks omab teise suhtes KonkS § 2 lõike 4 mõistest valitsevat mõju. KonkS § 2 lõike 4 kohaselt on valitsev mõju võimalus ühe või mitme ettevõtja poolt ühiselt või ühe või mitme füüsilise isiku poolt ühiselt teise ettevõtja aktsiate või osade omamise kaudu, tehingu või põhikirja alusel või muul viisil otseselt või kaudselt mõjutada teist ettevõtjat, mis võib seisneda õiguses:
1) oluliselt mõjutada teise ettevõtja juhtorganite koosseisu, hääletamist või otsuseid või
2) kasutada või käsutada teise ettevõtja kogu vara või olulist osa sellest.
Varade, tootmisbaasi, tööjõu või juhtimise ühine ja põimunud kasutamine viitab olukorrale, kus põllumajandustootjad tegutsevad formaalselt küll eraldiseisvate juriidiliste isikutena, kuid moodustavad seeläbi sisuliselt ühtse majandusüksuse. Muudatuse eesmärk on tagada, et asendusteenus ei koonduks erinevate juriidiliste isikute kaudu ühtede ja samade isikute (tegelike kasusaajate) kätte.

Eelnõu punktiga 4 täiendatakse määruse § 5 lõikega 3^1, õigusselguse huvides, et oleks üheselt arusaadav, millal võib toetusega hüvitada rohkem kui kahe füüsilise isiku asendamise kulud. Rohkem kui kahe füüsilise isiku asendamise kulusid võib hüvitada üksnes juhul, kui määruse § 5 lõikes 3 nimetatud kahe füüsilise isiku asendamiseks ettenähtud kalendripäevad ei ole kalendriaasta jooksul täielikult kasutatud. Sellisel juhul võib põllumajandustootja taotleda toetust uue füüsilise isiku asendamiseks kasutamata päevade ulatuses.
Selline olukord võib tekkida näiteks siis, kui põllumajandustootja on aasta alguses kasutanud asendusteenust osaliselt kuni kahe töötaja kohta, kuid aasta jooksul töötaja vahetub.

Eelnõu punktidega 5 ja 6 täiendatakse määruse § 5 lõiget 4 ning kehtestatakse kõrgem toetuse päevatasu määr kuni 160 eurot ning antakse õigus toetuse päevatasu määra objektiivsetel alustel diferentseerida.
Päevatasu määra tõstmine on põhjendatud üldise tööjõukulude kasvuga sektoris. Kuigi asendajad töötavad paindlikkust võimaldava käsunduslepingu alusel, peab teenuse osutamise maht olema piiritletud, et vältida ületöötamist; seetõttu on kuu brutotasu prognoosimisel lähtutud eesmärgist, et asendaja ei töötaks rohkem kui tavapärane normtööaeg ehk 168 tundi kuus (vastab 21 kaheksatunnisele tööpäevale). Statistikaameti andmetel (tabel PA103) oli 2025. aastal tegevusalal „Taime- ja loomakasvatus, jahindus ja neid teenindavad tegevusalad“ keskmine brutokuupalk 1 657 eurot. Arvestades nimetatud kuu normtööaega (168 tundi) ning asjaolu, et toetuse päevamäär

sisaldab ka tööandja sotsiaalmaksu ja töötuskindlustusmakset, kujuneks asendaja brutokuutasu päevatasu määra 160 euro korral ligikaudu 2 436 eurot. Need tasemed on kooskõlas sektoris toimunud tööjõukulude tegeliku kasvuga ja tagavad asendusteenuse pakkujate konkurentsivõimelise tasustamise.

Täiendavalt kehtestatakse õigus toetuse päevatasu määra objektiivsetel alustel suurendada. Päevatasu määra suurendamise vajadus võib tuleneda asjaolust, et asendusteenuse osutamine langeb ajale või tingimustele, mis nõuavad kõrgemat tasustamist. Objektiivseteks alusteks päevatasu määra suurendamisel on näiteks teenuse osutamine ööajal, riigipühadel või ületundide tegemise vajadus, mis on tingitud põllumajandustootja vältimatust ja ootamatust abivajadusest. Päevatasu määra suurendamine tagab vajaliku paindlikkuse ja võimaldab õiglaselt hüvitada asendaja panust eritingimustes töötamisel.

Eelnõu punktiga 7 täpsustatakse määruse § 5 lõike 6 punkti 5 sõnastust selliselt, et edaspidi maakonnas asendusteenust korraldava töötaja personalikulu võib katta kuni 3 protsendi ulatuses määruse § 5 lõikes 4 sätestatud asendaja päevatasu määrast, mis on vajalik, et tagada kulude proportsionaalne ja läbipaistev arvestamine ning samuti vähendada halduskoormust.

Asendusteenuse korraldamine maakondlikul tasandil eeldab koordinaatori tööd, mis hõlmab asendajate töökorralduse planeerimist, suhtlust põllumajandustootjatega, dokumentide kontrolli ja teenuse üldist haldamist. Need personalikulud on vältimatud, kuid nende osakaal peab jääma mõistlikuks ega tohi vähendada asendaja tasu ebaproportsionaalselt. Piirmäära kehtestamine kuni 3 protsendi ulatuses tagab, et koordinaatori kulud on selgelt piiritletud.

Samuti väldib piirmäära sätestamine olukorda, kus koordinaatori kulud kasvaksid ebaproportsionaalselt. Piirmäär loob läbipaistvuse, ühtlustab kulude arvestust ning tagab, et valdav osa päevamäärast suunatakse asendaja tasustamiseks, mis on toetuse peamine eesmärk.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks komisjoni määrus (EL) nr 2022/2472 , millega tunnistatakse teatavat liiki abi põllumajandus- ja metsandussektoris ja maapiirkondades Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamisel siseturuga kokkusobivaks (ELT L 327, 21.12.2022, lk 1–81).

Eelnõus nimetatud Euroopa Liidu õigusakt on kättesaadav Euroopa Liidu Teataja veebilehel http://eur-lex.europa.eu.

4. Määruse mõjud

Määruse muudatused toetavad toetuse andmise eesmärki, tagades asendusteenuse senisest tõhusama, paindlikuma ja töömahule vastavama korralduse. Täiendav loomaliikide lisamine suurendab sihtgruppi ja võimaldab ka nendel põllumajandustootjatel kasutada asendusteenust.

Päevamäärade diferentseerimine aitab senisest enam arvesse võtta tehtava töö intensiivsust ja ajakriitilisust. Samuti tagab koordinaatori personalikulude piirmäära kehtestamine kulude proportsionaalsuse ja läbipaistvuse.

Arvestades määruses tehtavad muudatused tagavad taotlejate võrdse kohtlemise ja loovad suurema õigusselguse, ei ole tegemist olulise mõjuga.

Eelnõuga ei kaasne mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele, elu- ja looduskeskkonnale ega regionaalarengule, samuti ei kaasne sotsiaalset ja demograafilist mõju.

Toetus hõlmab kogu Eesti territooriumi ning tagab võimalused ja toetuse kõikidele Eesti piirkondadele, kuid võttes arvesse, et põllumajandustootjad paiknevad eelkõige maapiirkondades, panustab see maapiirkondade mahajäämuse vähendamisse.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega suureneb toetuse eelarve 50 000 euro võrra, ulatudes 600 000 euroni. Eelarve suurenemine on vajalik päevamäärade tõusust tuleneva lisakulu katmiseks ning asendusteenuse kättesaadavuse tagamiseks. Määruse rakendamisega ei kaasne täiendavaid administreerimise kulusid ega muudatusi senises menetluskorras. Päevatasu määra tõstmine ja diferentseerimise selgem sätestamine tagavad teenuse finantsilise jätkusuutlikkuse ja paindlikkuse eelarve raames.
Määruse rakendamisega ei kaasne otsest tulu. Toetuse päevatasu määra ajakohastamine ja võimalus arvestada töö intensiivsust ning ajakriitilisust toetavad asendusteenuse konkurentsivõimelist ja stabiilset toimimist, mis aitab saavutada toetuse andmisega soovitud eesmärki.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja Sotsiaalministeeriumile. Eelnõu esitatakse arvamuse andmiseks PRIA-le ja Eestimaa Talupidajate Keskliidule.